

Володимир НОВИЦЬКИЙ,
*здобувач кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства
Ужгородського національного університету*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КАРПАТСЬКОГО ЄВРОРЕГІОНУ

Стаття присвячена аналізу основних міжнародно-правових інструментів, спрямованих на забезпечення сталого розвитку Карпатського євро регіону.

Ключові слова: *транскордонне співробітництво, правове регулювання, сталий розвиток, Карпатський євро регіон.*

Відносини між Україною та ЄС є стратегічними для обох сторін і багато в чому залежать від налагодження прикордонного співробітництва в Європі, яке традиційно сприймається як компетенція регіональних і місцевих влад, що, власне, і відображено у Європейській рамковій конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями 1980 р. [1]. Згідно зі статтею 2 цього документа «транскордонне співробітництво» означає будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, які знаходяться під юрисдикцією двох або кількох договірних сторін, та на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей. Транскордонне співробітництво здійснюється в межах компетенції територіальних общин або властей, визначеної внутрішнім законодавством.

Для цих цілей у Європі створені і функціонують євро регіони як форма прикордонного співробітництва, що сприяють не тільки посиленню та поглибленню добросусідських відносин між державами, а й виступають своєрідним інструментом інтеграції тієї чи

іншої країни в європейській структурі. Це особливо важливо для України у зв'язку з останнім розширенням ЄС.

Єврорегіони можуть також розглядатися і як засіб врегулювання можливих територіальних проблем двох держав, оскільки знімають напругу в частині можливих територіальних претензій. Крім того, такий формат співробітництва дозволяє вирішувати проблеми, пов'язані зі становищем національних меншин. Це свого роду і полігон для апробації уніфікованого законодавства різних країн і правових систем [2].

З метою підвищення ефективності транскордонного співробітництва, перш за все шляхом оптимізації управління, розроблена система індексації та моніторингу транскордонного співробітництва в Європі (СІМ) як комплекс теоретичних та організаційно-практичних заходів, що забезпечує коректний аналіз і порівняння загальних і відмінних рис, а також розвиток тенденцій транскордонного співробітництва в різних регіонах Європи [6, с. 13]. СІМ є універсальною моделлю аналізу та оптимізації управління транскордонним співробітництвом як на новому східному кордоні в цілому, так і в тих чи інших його окремих сегментах зокрема [11, 47-54].

Україна підписала Європейську рамкову конвенцію про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, і поступово напрацьовується досвід функціонування в країні єврорегіонів. У 1993 році в Україні було розпочато створення першого – Карпатського єврорегіону. До нього увійшли чотири області України (Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська і Чернівецька) та прикордонні регіони Польщі, Угорщини, Словаччини і Румунії. Саме цей єврорегіон є найбільш перспективним з економічної точки зору.

За час існування Карпатського єврорегіону в його рамках здійснено низку проектів транскордонного характеру. У рамках програм сусідства «Україна-Словаччина-Угорщина» фінансуються чотири проекти від Закарпатської області на загальну суму 2,75 млн євро, а саме: «Розвиток Берегівської транскордонної польдерної системи в басейні річки Тиса» – 0,72 млн євро, «Чиста вода» – 0,6 млн євро, «Транскордонні можливості розвитку транспортної

логістики» – 0,54 млн євро, «Покращення транскордонного автомобільного руху через будівництво об'їзної дороги навколо м. Берегово» – 0,9 млн євро. В рамках даної програми в області спільно з угорськими партнерами реалізується 6 проектів [3].

Як відзначає В. Химинець, для Карпатського євро регіону найбільш важливою є співпраця з Європейським Союзом та використання можливостей, пов'язаних з цією співпрацею. Реалізація концепції сталого розвитку, на його думку, сприятиме практичному впровадженню основних принципів державної екологічної політики в контексті програм економічного і соціального розвитку України та її інтеграції до Європейського Союзу. Інтенсивний інтерес до ЄС він пояснює тим фактом, що на початку 1994 р. з євро регіону Маас-Рейн на територію Карпатського євро регіону прибула делегація. Це було вперше, коли західноєвропейський євро регіон вступив у співробітництво зі східноєвропейським євро регіоном. І на сьогодні це найбільш важливий західноєвропейський партнер Карпатського євро регіону [4].

Прикордонна програма співпраці на зовнішньому кордоні ЄС по лінії Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна підтримує економічне життя і суспільний розвиток, співпрацю між людьми, допомагає вибудувати надійні кордони і вирішити спільні завдання (охорона навколишнього середовища, захист від повеней, захист від катастроф, боротьба з організованою злочинністю) [5]. Саме ці завдання і лежать в основі концепції сталого розвитку, яка має вибудовуватися завдяки належному правовому забезпеченню всіх складових розвитку регіону – економічної, соціальної та природоохоронної.

Слід зазначити, що сьогодні правовою основою розвитку Карпатського євро регіону виступають: Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями [1], Декларація міністрів закордонних справ України, Угорщини, Польщі «Про співпрацю народів, що населяють територію Карпатського євро регіону», Угода про створення міжрегіональної асоціації «Карпатський євро регіон» [7], Статут міжрегіональної асоціації «Карпатський євро регіон» [8] та інші документи, що визначають перспективи розвитку транскордонного співробітництва.

Разом з тим слід відзначити наявність низки міжнародно-правових інструментів, безпосереднім предметом яких є забезпечення сталого розвитку Карпатського євро регіону. Зокрема, на 19-ій сесії Конгресу місцевих та регіональних влад Європи 26-28 жовтня 2010 р. було ухвалено Резолюцію 315 (2010) «Сталий розвиток гірських регіонів і досвід Карпатських гір» [9], в якій зазначено, що більшість гірських регіонів у Європі є периферійними територіями з важкими природними умовами, які вимагають особливої комплексної і всеосяжної розробки політики для того, щоб гарантувати населенню гірських регіонів право на життя і роботу в горах, на збереження їх середовища проживання при дотриманні таких умов та життєвого рівня, які можна було б порівняти з найбільш сприятливими умовами в сільських і міських регіонах. Відповідно розробка політики має включати базові елементи сталого розвитку: соціальний, економічний та екологічний. При цьому у центрі уваги такої політики має бути соціальна згуртованість, оскільки це дозволить відповісти на виклики, пов'язані з необхідністю підтримання зайнятості та забезпечення основних послуг, а також для обліку демографічних змін. Окремим фокусним пунктом цієї політики має також стати захист і розвиток культурної та мовної спадщини європейських гірських регіонів, забезпечуючи повагу і збереження соціальної і культурної самобутності і традицій.

Цим документом Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи також закликає місцеві і регіональні влади і, в особливості, місцеві і регіональні влади в Карпатських горах:

а) здійснювати ефективне регіональне управління, виходячи із загального бачення майбутнього даного гірського масиву, який виходить за рамки адміністративних і географічних кордонів, дотримуючись при цьому принципу субсидіарності;

б) заохочувати участь місцевого населення в процесі прийняття рішень, зокрема щодо територіального планування, захисту і використання природних ресурсів цих гір;

с) визнати, що екологічна стабільність і сталий розвиток гірських регіонів не можуть бути досягнуті в ізоляції, а вимагають розширення і поглиблення офіційного і неофіційного, транскор-

донного та міжрегіонального співробітництва. Регіональні органи влади повинні заохочувати транскордонне співробітництво і взаємодію, використовуючи досвід і найкращу практику в цій сфері;

d) здійснювати конкретну політику щодо боротьби з соціальною ізоляцією в цих малонаселених районах, враховуючи при цьому проблеми міграції, особливо молоді, а також необхідність підтримки основних послуг;

e) стимулювати економіку і покращувати становище в сфері зайнятості завдяки заохоченню та інвестиціям в розвиток такої діяльності, яка забезпечує стале використання природних ресурсів, що знаходяться в гірських регіонах, а також сталий туризм і поновлювані джерела енергії;

f) в повній мірі використовувати потенціал інформаційно-комунікаційних технологій для підтримки місцевих послуг поблизу від громадян, у тому числі адміністративних, освітніх, медичних та соціальних послуг.

Окрему увагу в Резолюції зосереджено на Рамковій конвенції про захист та сталий розвиток Карпат [10], що являє собою важливу основу для майбутнього розвитку регіону та містить зобов'язання сторін щодо всебічної політики та співпраці для охорони та сталого розвитку Карпат з метою, поліпшення якості життя, зміцнення місцевих економік та громад, збереження природних цінностей та культурної спадщини.

Таким чином, сьогодні на європейському регіональному рівні сформовано значний масив міжнародно-правових актів, який за умови успішної реалізації Україною на національному рівні має сприяти виробленню ефективної політики із забезпечення сталого розвитку Карпатського єврорегіону.

Список використаних джерел

1. *Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями // Офіційний вісник України. – 2006. – № 9. – С. 200.*
2. *Концепція розвитку трансграничного співробітництва з створенням єврорегіонів [Електронний ресурс].*

- Режим доступу: http://www.uuis.com.ua/main/international_cooperation/100/
3. Головач Ю.В. Карпатський єврорегіон як форма транскордонного співробітництва України з країнами ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67853.doc.htm
 4. Химинець В.В. Сталий розвиток Карпатського євро-регіону як невід’ємна складова європейської інтеграції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2012_05_25/1_himinet.php
 5. Карпатский еврорегион: прошлое и будущее [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kurier.hu/node/1372>
 6. Устич С.І. Система індексації та моніторингу транскордонного співробітництва на новому східному кордоні Європейського Союзу / Геополітика України: історія і сучасність: збірник наукових праць. Вип. 4 / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Ефективність транскордонного співробітництва через міжнародний моніторинг та координацію діяльності національних суб’єктів“, м. Ужгород, 8-9 квітня 2011р. – Ужгород: ЗакДУ, 2011. – 317 с.
 7. Угода про створення міжрегіональної асоціації «Карпатський єврорегіон» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://euroregionkarpaty.com.ua/karpaty/2010-03-20-22-56-53/2010-03-21-01-00-05.html>
 8. Статут міжрегіональної організації «Карпатський єврорегіон» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://euroregionkarpaty.com.ua/karpaty/2010-03-20-22-56-53/2010-03-21-01-00-05.html>
 9. Resolution 315 (2010) Sustainable development of mountain regions and the experience of the Carpathian Mountains [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1696653&Site=COE>

10. *Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/998_164*
11. *Транскордонне співробітництво як альтернатива новій «залізній завісі» та конфліктам: Комплексне дослідження (українською, російською та англійською мовами) / С.І. Устич (кер. авт. кол.). – Ужгород: Карпати, 2007. – С. 47-54.*

Новицкий В.В. Отдельные аспекты правового обеспечения устойчивого развития Карпатского еврорегиона.

Статья посвящена анализу основных международно-правовых инструментов, направленных на обеспечение устойчивого развития Карпатского еврорегиона.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, правовое регулирование, устойчивое развитие, Карпатский еврорегион.

Novytskyiy V.V. Certain Aspects of the Legal Support for the Sustainable Development of the Carpathian Euroregion.

This article analyzes the main international legal instruments aimed at sustainable development of the Carpathian Euroregion.

Keywords: cross-border cooperation, legal regulation, sustainable development, Carpathian Euroregion.